

Værdien

Svarer dine
personlige værdier
til kulturens
og samfundets
værdisyste m?

Kaos? Skabt ved en tilfældighed?
Uden orden og mening?
At fratage livet mening er en forbrydelse.

© NASA og STScl

af værdier

af Christian Paaske

Du er rigere, end du tror. Værdier er ikke bare det, som kan måles i penge. Alt, hvad vi kan lide eller ikke lide, placeres i en usynlig og uskreven orden af værdier. Sådanne præferencer lærer vi tidligt. Det er bedre at være mæt end sulten. Is foretrakkes

fremfor broccoli. Vejen med mindst modstand er lettere end den med vanskeligheder.

De fleste vandrer derfor på den brede vej gennem livets indkøbscenter på jagt efter at øge deres værdier og få det lidt bedre. Vi drives af en konstant

følelse af mangel og tomhed - en fattigdomsmentalitet. Det gør os til sultne spøgelse, der søger efter lykke i alt, hvad vi sætter pris på.

Det er ikke bare bil, båd og sommerhus. De nære relationer betyder mere. Fremfor alt søger vi gode følelser og oplevelser. Vores primære værdi er tryghed. Derefter kommer underholdning, nydelse og evt. nysgerighed, viden og visdom.

Vi undervurderer ofte vores egen rigdom, for hvad er livet egentlig værd? Hvis nogen fx ville købe din hånd for 10 mio., ville du så sælge? Næppe. Kroppen, som vi fik i fødselsdagsgave, og livet, som fulgte med, er det mest værdifulde af alt. Vi holder fast i det indtil sidste åndedrag.

Pengene eller livet

På trods af denne åbenbare rigdom vokser de fleste op i en kultur med store efterdønninger af en systematisk foragt for livet - et livssyn, hvor mennesket ikke er ret meget værd.

Kristendommen var tidligt ude med sit budskab om arvesynd. Der var noget grundlæggende galt med os. Mennesket var født syndigt. Hver søndag gennem det meste af kirkehistorien måtte man stå skoleret og bekende sine synder.

Her kastede præsterne redningskranse ud. Pisk eller gulerod var tricket, med valget mellem lys og kærlighed blandt engle og guldharper eller et mørkt og hedt sted, uegnet for dem med lav smertetærskel.

Børneopdragelse gik ikke fri af samfundets værdier. Modellen med den strenge gud, vi skulle frygte og elske, blev stiltiende overført til forældrerollen. Den, som elsker sine børn, tugter dem, var sloganet.

Det juridiske system var ikke meget bedre. Straffene var hårde. Henrettelser og offentlig tortur var folkeforly-

stelser. At stjæle et æble kunne være nok til at få hænderne hugget af eller blive sendt til galgen.

Livet var uforudsigeligt dengang som nu. De levede ikke så længe, fordi sygdomme, slåskampe, røvere og krige begrænsede udbetalingerne til folkepension.

Selvom vi har fået menneskerettigheder, sidder meget af foragten for livet alligevel tilbage. Vi kalder os civiliserede og klogere end nogensinde, men vi har placeret os udenfor livet, yderst på en gren, som vi tror, vi kan save af, uden at det vil påvirke os. Vi har ikke engang forstået, at vi er en del af livet, og at dyr og naturen er en del af os selv.

Mens menneskelivet trods alt har fået højere værdi, er vores forhold til dyrene gået i modsat retning. Med undtagelse af hellige køer i Indien og

kæledyr er værdien af dyr blevet reduceret til råstof i en fødevareindustri med millioner af drab hver eneste dag.

Millioner sultner stadig i store dele af verden. Vi tolererer ikke sult og fattigdom her i landet. Men vores moralske værdier når ikke særlig langt ud over landegrænserne, for ikke langt herfra står folk i madkøer, mangler det mest nødvendige og går til grunde hver eneste dag.

Vi mangler ikke værdier, vi har bare forkerte værdier. Penge er samfundets største værdi. I valget mellem penge og liv vælges pengene. Stik imod livets natur.

Videnskapsismen

Selvom vi har skiftet kristendommen ud med nyreligiositet og den alternative verdens supermarked af eksoti-

Tryghed er essentielt. Hver eneste dørlås minder os om, hvor utrygge vi føler os.

© Colourbox

ske oplevelser, er budskabet stadig det samme. Indenfor den nyere spiritualitet bliver du som begynder mødt med, at der er noget galt med dig. Måske har du haft en svær barndom, du spiser forkert eller tænker negativt.

Her er også smukke løfter om frelse, bare man dyrker yoga, mediterer, har krystaller i vindueskarmen, de rigtige bøger i reolen og valfarter til guruer i Indien eller meditationsretreat på Bali.

Denne voksende industri næres af at nedvurdere værdien af at være sig selv for dernæst at sælge løsninger på problemer, som den selv har defineret og skabt.

Men den største erstatning for religion er alligevel videnskaben. Her leveres en helt ny skabelsesberetning og virkelighedsopfattelse. Teorien om big-bang er præcis lige så fantasifuld som opfattelsen af, at Gud skabte verden på syv dage. Ingen af delene har noget med videnskab at gøre, men er mytologi. Ingen observerede denne første eksplosion. Og hvor kom materialerne og naturlovene fra?

I dag lærer skolebørnene, at vi nedstammer fra aberne. Vi får også at vide, at Jorden er en kugle, som drejer rundt i verdensrummet i et solsystem i en galakse blandt milliarder af andre galakser - sidst de talte.

Det værste ved denne mytologi er, at det gør mennesket meget lille. Det er en recirkulering af syndsbegrebet og en anden måde at fortælle os, at vi er nul og niks. Knap et støvkorn i universet, i en verden opstået af kaos, hvor alt er tilfældigt, uden orden og mening.

At fratage livet mening er en forbrydelse, fordi ingen kan leve uden.

Kristendommens dogmatik var ilde, men videnskapsismen er værre. Det kristne univers rummer trods alt intelligent skabelse, mening, guddommelig hensigt og orden.

Før var religion ikke noget, folk troede på - det var en realitet. Den rolle indtager videnskaben i dag. På trods af, at forudsætningerne er baseret på tro og umulige at bevise. Sådan er videnskapsisme blevet en pseudoreligion og vor tids mest dominerende mytologi.

Du må ikke gøre skade, men ...

De mest grundlæggende menneskelige værdier er ikke relative - de er absolutte. Det vil sige, at de gælder i alle kulturer til alle tider. De behøver ikke læres. De behøver ingen religion for at blive bekræftet. De er universelle og selvindlysende.

Den mest oplagte værdi er: *ikke at gøre skade*. Grunden er enkel: ingen kan lide at blive påført skade. Ingen kan lide smerte. Det forstår alle. Ikke at gøre skade begrænser sig ikke til ikke at slå ihjel - selvom kristendommen har saboteret denne værdi til det. Der er mange andre måder at gøre skade på.

Når man skader andre, medfører det uvilkårligt en indre konflikt i form af skyld, skam og selvforagt. Alle ved jo, at det er forkert. Derfor er det umuligt at finde fred i sindet.

Men kulturen har indført en række undtagelser. At deltage i krig er ikke blot legitimt, men omgivet af en aura af heltedyrkelse, patriotisme, stolte traditioner, uniformer, guldsnøre, hornmusik og vejende flag.

På trods af, at de kæmper for fædrelandet og med Gud på deres side, vender mange soldater hjem fra slagmarken knuste, traumatiserede, og de kan næsten ikke leve med det, de har set, oplevet og gjort.

Dyr hører for det meste også til undtagelserne. De færreste tænker

over, at når de spiser kød, spiser de et dødt dyr. Slagterierne har ikke vinduer og tager ikke imod skoleklasser, for dette er død og lidelse, som hverken producenterne eller forbrugerne ønsker at vide noget om.

Vi ved det, men fortrænger det. Vi maskerer det i sproget. På vej fra slagteriet til tallerkenen forvandles grise, køer og får til koteletter, bøffer, pølser, ragout, filet, entrecote, wienerschnitzel osv.

Et sted dybt inde findes alligevel en rest af dårlig samvittighed, som skaber konflikt over at tage liv, når vi ved, at der er meget andet at spise, så dyr ikke må bøde med livet.

Sandhed, snyd og tillidsbrud

Den næste værdi er *sandhed*. Ingen kan lide at blive løjet for eller snydt. Igen skaber det konflikt, hvis vi tænker ét, siger noget andet og gør noget helt tredje. Normalt er vi omhyggelige med at overholde aftaler med andre. Ellers mister folk respekten for os.

De aftaler, vi laver med os selv, er vi imidlertid ikke så omhyggelige med. Ingen opdager, når dine planer om at træne eller holde op med at ryge brydes. Det er slemt, for man mister troen på sig selv, mister selvrespekt og ender med at foragte sig selv.

At stjæle er selvsagt heller ikke godt. Selv tyven ved, at det er forkert. Tyveri nedbryder tilliden i samfundet. Hver eneste dørlås er en påmindelse om, hvor utrygge vi føler os. Hver eneste pinkode, vi taster, minder os om frygten for at blive snydt.

Grådighed eller seksuelt misbrug kan føjes til listen over universelle værdier, som det ligger i vores natur at undgå, medmindre vi er skadede, asociale eller på andre måder mentalt forstyrrede.

Alle disse værdier er varianter af ikke at gøre skade. Vi kan derfor nøjes med denne værdi: Gør mod andre, som du ønsker, at andre skal gøre mod dig.

Den største værdi

Den største af alle værdier er alligevel selve livet. Det er ofte under vurderet, og vi lægger sjældent

© Colourbox

Der findes en varig lykke og indre glæde ved bare at være til. Det er den største værdi.

mærke til, hvor godt det er bare at være til. At eksistere og være. Alt, hvad vi gør, er motiveret af, at vi elsker os selv. Det vil sige vores egen eksistens og væren. Jeg er. Det er den højeste værdi, fordi vi kan give afkald på alt andet, bare ikke os selv.

Alt, hvad jeg gør, fra jeg står op om morgenen, til jeg lægger mig om aftenen, er motiveret af, at jeg ønsker at have det så godt som muligt hele tiden. Ingen starter en ny dag med ønsket om, at det skal blive en dårlig dag.

Jeg klør på et myggestik for at få det lidt bedre. Jeg spiser god mad, fordi det giver en god følelse. Jeg opsøger venner, fordi jeg kan lide at være social. Jeg giver penge til velgørenhed, fordi det giver mig en god følelse. Jeg bliver vred, fordi det også giver mig en god følelse af selvretfærdighed og overlegenhed. Selv dét at ofre livet eller sin krop for andre vil være motiveret af en tilfredsstillelse ved at gøre det rigtige.

Denne værdi - selve livet - kræver en dybere selvforståelse for at kunne værdsættes. Alle former for tilfredsstillelse af kroppen, følelserne og sanserne gennem forskellige oplevelser er midlertidige. De går over og efterlader savn, smerte og længsel efter at opleve det igen.

Der findes en dybere tilfredshed, som er uafhængig af penge, stimulanser og oplevelser. Det er, når man forstår, at man er eksistens og væren, og at der findes en varig lykke og indre glæde ved bare at være til. At finde denne skat i sit indre er en befrielse. Det er den største værdi. □

Gengivet fra magasinet Medium, www.mittmedium.no

Christian Paaske har baggrund i yoga, meditation, astrologi og vedanta-filosofi, www.christianpaaske.no

Læs også hans artikel *Hvad er bevidsthed?* i NA 3/16 eller via www.nytaspekt.dk/jan2021gl